

BIODIVERSITAT

ÉS POSSIBLE LA WILDERNESS, LA NATURA SALVATGE? (1)

La paraula *wilderness* i la filosofia que hi ha al darrere no té cap traducció clara al català, però intenta reflectir el concepte i la idea d'un medi salvatge, en què la natura es troba en estat pur i no ha patit cap mena de modificació o transformació per causa de l'activitat humana. Habitualment, es considera que són o poden ser espais de *wilderness* l'estepa, la tundra, el desert, les grans geleres, els casquets polars, la selva i certs espais de muntanya. És un concepte amb força matisos, sense un sentit unívoc i amb un fort component subjectiu, a cops discutit; representa un corrent filosòfic minoritari dins el conservacionisme, però té un atractiu i una vigència cada dia creixent i que convé no passar per alt.

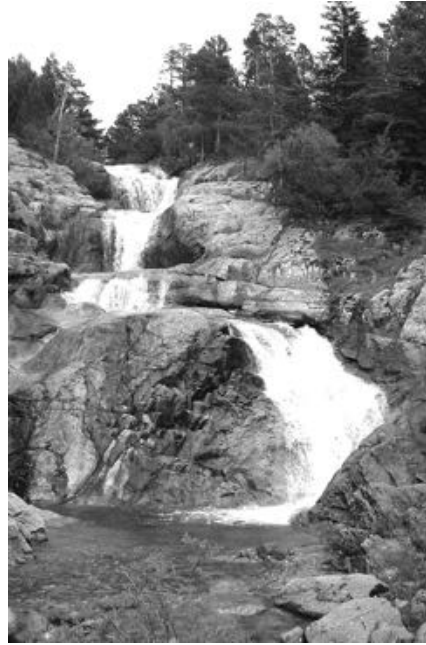
ENRIC FAURA →
EXCURSIONISTA I DIRECTOR DE LA REVISTA VÈRTEX

Aquest concepte de natura salvatge amb el nom del *wilderness* el trobem per primer cop en l'obra del poeta anglès John Milton al segle XVIII. El poeta entén la *wilderness* més aviat en sentit negatiu i l'oposa al seu Jardí de l'Edèn. Al segle XVIII un altre poeta anglès, Coleridge, dona un tomb al sentit de la paraula i s'imagina el Paradís terrenal com un espai *wilderness*, és a dir, salvatge i inviolat per l'home. Al llarg del romanticisme, i molt concretament vinculat a la Selva Negra i al món germànic, el concepte s'anà difonent amb força rapidesa. Tanmateix, és als Estats Units i als països d'àmbit anglosaxó on el concepte és desenvolupa i agafa la dimensió actual. Figures com Henry D. Thoreau i

el seu famós llibre *Walden*, el novel·lista Cooper –autor de *L'últim mohicà*–, filòsofs com Emerson, viatgers i exploradors com John Muir i el gran geògraf anarquista francès Elisée Reclus són algunes de les personalitats més significatives que emprenen, cadascú al seu grat, la construcció de la filosofia *wilderness*.

Per als grangers que exploraven les terres del llunyà Oest americà la natura era un medi hostil i perillós que calia dominar i transformar. La natura salvatge es considerava gairebé com un símbol del mal, de l'anarquia. Però cap a la meitat del segle XIX les elits de la costa Est i alguns autors europeus, és a dir, gent molt allunyada del contacte directe amb la natura però que s'adona de les conseqüències d'una industrialització creixent, comencen a formular una nova visió de la natura. Una mica com a contraposició al materialisme utilitarista de la civilització americana i, alhora, amb un cert enyor romàntic del paradís perdut, es comença a valorar la natura com quelcom admirable, com un espai vital capaç d'ensenyar-nos lliçons d'estètica i també de moral. La natura deixa a poc a poc de ser considerada un espai a sotmetre i domesticar per convertir-se en un espai a preservar i conservar, és un àmbit que esdevé clau en el desenvolupament de la persona i en la consecució de la seva felicitat.

A Europa, aquest procés de conscienciació fa un camí diferent. La revolució industrial i la burgesia arrassen els espais naturals i llevat de les zones de muntanya i petits illots remots, la natura verge comença a desaparèixer lentament arreu. Per a Marx qualsevol pensament ecologista o conservacionista és perfectament reaccionari –els «socialistes romàntics» que blasma al *Manifest* foren els primers ecologistes– i només la figura del llibertari E. Reclus desentona positivament en aquest panorama. En un llibre preciós que porta per títol *La montagne* (1873), Reclus explica com marxà una

FOTOS → MONTSERRAT ESCAYOLA

temporada a la muntanya per refer-se d'una etapa particularment difícil en la seva vida. Allí s'enamora del medi i es dedica a estudiar-lo, però en el darrer capítol alhora que realitza un encès elogi de la influència moral de la muntanya en l'home, vaticina amb esgarriosa clarividència la destrucció dels espais muntanyosos a Europa i reivindica el valor de la natura en estat salvatge com un espai únic per enfortir-se personalment i intel·lectual. Aquí creiem que neix un dels components més interessants de la *wilderness*, aquell que a més a més reivindica la natura en estat salvatge, pur, reclama una natura primigènia amb l'afegit de la cultura humana.

A Europa, aquest corrent, certament minoritari i elitista, ha fet una certa revolució als darrers vint anys, impulsat des d'àmbits excursionistes i alpinistes. Veus autoritzades, i alhora sensibles, han reivindicat la necessitat de preservar espais verges a l'alta muntanya, no només per conservar el medi, sinó per mantenir uns àmbits en què l'home pugui retrobar-se a si mateix, gaudir de les emocions més autèntiques i refer la seva força interior.

L'any 1987, un grup d'alpinistes d'arreu d'Europa es reuní a Biella (Itàlia) per crear el moviment anomenat Mountain Wilderness, proclamant les anomenades Tesis de Biella, que recullen el nucli fonamental de les conviccions ambientals d'aquest moviment. Com diu un d'aquests principis, «es considera *wilderness* de muntanya aquell entorn d'altitud no contaminat on tots aquells que tinguin la necessitat interior puguin realitzar l'experiència d'un retrobament directe amb els grans espais, viure la llibertat, el silenci, els ritmes, les dimensions, les lleis naturals i els seus perills. La qualitat de la *wilderness* rau en la seva capacitat potencial de permetre una aportació creativa entre l'home civilitzat i l'entorn natural. És aquest el grau d'autenticitat, d'aquesta simbiosi que dona un sentit no efímer a l'aventura».

(1) La segona part d'aquest article es publicarà en el pròxim número d'*Userda*.

